

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 11. kokous

Aika: ke 13.10. klo 10.00 -11.30

Paikka: Säätytalo, Helsinki /virtuaalokokous

Aihe: Vähähiilisen kiertotalouden sopimus osana ilmastoratkaisua?

Osallistujat:

Krista Mikkonen, ympäristö- ja ilmastoministeri (puheenjohtaja)
Jukka Ihanus, työ- ja elinkeinoministeriö
Keronen Jouni, Climate Leadership Coalition
Nyman Sara, Allianssi ry
Alatossava Ari, Iin- kunta/ Hinku-kunnat
Aslak Juuso Tuomas, Saamelaiskäräjät
Damski Juhani, ympäristöministeriö
Furman Eeva, Kestävyyspaneeli
Häkämies Jyri, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Hölttä Harri, Suomen luonnonsuojeluliitto
Karhinen, Reijo, työelämäprofessori
Korhonen Hannele, Ilmastopaneeli
Leskelä Jukka, Energiateollisuus
Marttila Juha, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK
Nikula Taina, ympäristöministeriö
Nykänen Mika, HSL
Palola Antti, STTK
Pantsar Mari, Sitra
Reina Timo, Suomen Kuntaliitto
Seppänen Sampo, Suomen Yrittäjät
Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus
Sorasahi Heikki, ympäristöministeriö
Säkinen Teppo, työ- ja elinkeinoministeriö
Tasa Sari, työ- ja elinkeinoministeriö

Lamminmäki Riikka, ympäristöministeriö (viestintä)
Alatalo Heidi, ympäristöministeriö (pyöreä pöytä)
Muurman Jarmo, ympäristöministeriö (pyöreän pöydän pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtajana toiminut ympäristö- ja ilmastoministeri Mikkonen avasi pyöreän pöydän 11. kokouksen klo 10.00.

Tällä kertaa aiheena oli vähähiilisen kiertotalouden sopimus, joka on osa tämän vuoden alkupuolella valmistuneen kiertotalouden strategisen ohjelman ja sen pohjalta hyväksytyin valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa. Kiertotaloudessa on tunnistettu paljon mahdollisuuksia ja se tukee osaltaan myös hiilineutraaliustavoitteen ja EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista ja sillä on myös tärkeä rooli luontokadon estämisessä. Hallitus on sitoutunut vahvistamaan kiertotaloutta ja Suomen edelläkävijyyttä siinä. Vähähiilisellä kiertotaloussopimuksella voidaan kirittää kiertotalousohjelman tavoitteita ja tässä onnistuaksemme yhteistyö niin kuntien, maakuntien, toimialajärjestöjen, yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa on ensisijaista. Tarvitsemme uudenlaisia ratkaisuja ja prosesseja, joilla voimme vastata yhteiskunnan moninlaisiin haasteisiin ja joilla samalla edistämme siirtymää kohti hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa.

Kokouksessa tarkoituksena oli keskustella erityisesti niistä näkökulmista, jotka tulisi sisällyttää vähähiilisen kiertotaloussopimuksen valmisteluun sekä kannusteista ja lisäarvosta, joita sopimukseen mukaan lähtevät tarvitsisivat. Lisäksi keskusteltiin siitä, miten sosiaalinen oikeudenmukaisuus varmistetaan.

Taustamateriaalina on jaettu kaksi videoesitystä kokouksen keskustelun tueksi.

- [Vähähiilinen kiertotalouden sopimus](#); Jyri Seppälä (Syke)
- [Kuntien kiertotaloustyö](#), Mira Jarkko (Helsingin kaupunki)

2. Pyöreän pöydän 10. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 25.8.

3. Kiertotalous talouden uutena perustana

Kiertotalousohjelmaa valmistelleen ohjausryhmän puheenjohtajana toiminut Reijo Karhinen avasi esityksessään kiertotaloutta talouden uutena perustana. Ekologisessa jälleenrakennuksessa siirtymällä kiertotalouteen on ratkaiseva rooli. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon juurisyinä on keskeisesti luonnonvarojen ylikulutus eli lineaaritalous. Ratkaisuna on luonnonvarojen käytön vähentäminen tavalla, että se pysyy maapallon kantokyvyn rajoissa ja tällöin puhutaan hiilineutraalista kiertotaloudesta. Suomella on kansainvälisesti hyvä brändi kiertotaloudessa. Sitran työllä on ollut siinä keskeinen asema. Teoilla ja numeroilla ei kuitenkaan voida vielä todistaa edelläkävijyyttämme. Kiertotalous tulee nähdä vaihtoehtona lineaaritaloudelle ei pelkästään suppeasti kierrätyksenä.

Kiertotalous on ilmastopolitiikan teollisuuspoliittinen ulottuvuus. Teollisuus ei ole kuitenkaan vielä riittävän laajasti ”ostanut” kiertotaloutta, se olisi ratkaisu useisiin haasteisiin. Kiertotalouden toimeenpanossa korostuu yritysten rooli. Yrityksille, jotka investoivat kiertotalousratkaisuihin tai suunnittelevat niitä, on tärkeää politiikkatoimien ennustettavuus ja pitkäjänteisyys sekä toimivien kiertotalousmarkkinoiden syntyminen sekä systeemistä muutosta tukevat kannusteet. Yrityspuolella on piilevää kysyntää kiertotalousratkaisuihin.

Julkisen sektorin rooli on ratkaisevan tärkeä. Koulutuksen ja osaamisen osalta on jo kiire. Tarvitaan systeeminen muutos koulutusjärjestelmissä sekä jatkuvan oppisen ja osaamisen uudistamista työpaikoilla. Lisäksi julkisen sektorin rooli on tärkeä kotimarkkinoiden synnyttämisessä kiertotalousratkaisujen kaupallistamiseksi ja skaalaamiseksi. Kuntien rooli on hyvin keskeinen mm. yhdyskuntasuunnittelussa, infran rakentamisessa ja kaavoituksessa sekä julkisissa hankinnoissa. Digitalisaatio on kiertotaloudessa läpilyövä voima ja olisi tärkeää luoda avoimia rajapintoja kiertotalouden edistämiseksi. Julkisella sektorilla on rooli myös älykkään regulaation luomisessa sekä kiertotalouteen perustuvan normipohjan ja politiikkatoimien luomisessa. Olemassa oleva ohjaus on rakennettu lineaaritalouden mukaan.

Lopuksi Karhinen summasi, että on tärkeää, että sisäistämme kiertotalouden oikean sisällön ja, että on uskallusta tehdä tarvittava irtiotto lineaaritalouden toimintamalleista. Kiertotalous on totta, kun yritykset alkavat kilpailla keskenään kiertotalousratkaisuilla ja markkina aidosti ohjaa valintoja kohti kiertotaloutta. Muutos edellyttää toteutuakseen kannusteita, myös taloudellisia. Meillä on edistyksellinen kansallinen kiertotalousohjelma, jossa on kunnianhimoiset tavoitteet. Nyt on määrätietoisien toimeenpanon aika.

4. Kiertotalouden strateginen ohjelma ja vähähiilisen kiertotalouden sopimus

Seuraavaksi kansliapäällikkö Juhani Damski ympäristöministeriöstä kertoi tarkemmin kiertotalouden strategisesta ohjelmasta ja sen tavoitteista sekä vähähiilisestä kiertotaloussopimuksesta. Damski on kiertotalousohjelman toteuttamista tukevan ja vauhdittavan yhteistyöryhmän puheenjohtaja. Myös Damski korosti aluksi kiertotalouden lukuisia mahdollisuuksia, ja sitä, että Suomi on hyvissä asemissa. Etumatka ei ole kumminkaan itsestäänselvyys ja tämän eteen tulee tehdä töitä. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali-kiertotalousyhteiskunta vuonna 2035, ja tavoitteen saavuttaminen edellyttää selkeää luonnonvarojen kulutuksen vähentämistä. Materiaalien kuten teräksen, muovin, alumiinin ja sementin käyttöön liittyy vahva hiilijalanjälki ja sen hiilijalanjäljen pienentäminen ei ole pelkästään Suomen etu vaan myös globaali etu ja samalla myös valtava taloudellinen mahdollisuus.

Kansallisessa kiertotalousohjelmassa on asetettu Suomessa ensimmäistä kertaa tavoitteet luonnonvarojen kulutukselle. Kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei saisi enää vuonna 2035 ylittää vuoden 2015 tasoa. Samassa ajassa resurssien tuottavuuden pitäisi kaksinkertaistua, samoin materiaalien kiertotalousasteen.

Syyskuussa 2021 nimetyn yhteistyöryhmän tarkoituksena on vauhdittaa ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamista sekä edistää kiertotaloutta omalla toimialalla. Kiertotalouteen siirtyminen vaatii paljon yhteistyötä, yhteistoiminnallisuutta ja asioiden uudelleen ajattelua. Kiertotalousohjelman toteuttamiseen on myös varattu rahoitusta vuoden 2022 talousarvioehdotuksessa sekä elpymis- ja palautumisvälineen kautta ollaan suuntaamassa tähän resursseja, joka antaa myös uudenlaisia mahdollisuuksia viedä asioita eteenpäin.

Kiertotalousohjelmassa on useita, joista yksi on *sopimus vähähiilisestä kiertotaloudesta* toimialajärjestöjen, yritysten, maakuntien kaupunkien ja kuntien kanssa. Sopimukseen sitoutuvia tuettaisiin kiertotaloustiekarttojen päivittämisessä/ laatimisessa mm. toimien määrittelyä tukevalla skenaariotyöllä. He konkretisoisivat omia kiertotalous- ja luonnonvaratavoitteita ja toimia sekä sitoutuisivat niiden seurantaan. Alustavana tavoitteena on, että kesään 2023 mennessä vähähiiliseen kiertotaloussopimukseen on

liittynyt vähintään kaksi keskeistä toimialajärjestöä, 2-5 oman toimialansa keskeistä yritystä, sekä 20-30 edelläkävijäkuntaa ja kaupunkia tai 3-7 maakuntaa. Lisäksi perustamme 'kansallisen osaamisverkoston' tukemaan kuntien ja alueellisten ekosysteemien työtä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämisessä.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun ja mm. seuraavia näkökohtia nostettiin esille keskustelussa:

Yleisiä huomioita

- Korostettiin kiertotalouden merkitystä ja todettiin, että **ilman kiertotaloutta ei tulla ratkaisemaan ilmastokriisiä eikä luonnon monimuotoisuuden hupenemista**. Luonnonvarojen käyttöönotto ja -prosessointi aiheuttaa noin puolet globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä ja yli 90% biodiversiteettikadosta.
- Yleisesti kiertotalouden strategista ohjelmaa **pidettiin hyvänä aloitteena**. Kiertotalousohjelman valmistelussa oli mukana laajasti toimijoita. Nyt tulee saada toimijat tekemään töitä. Toisaalta nähtiin myös, että ohjelma olisi voinut olla kunnianhimoisempikin.
- Keskeistä on, kuinka **kiertotalouden edistäminen linkittyy Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2035 mennessä**. Tukea tarvitaan siihen, että toimijat pystyvät jatkossa yhteensovittamaan kiertotaloustiekartat ja -suunnitelmat toimenpiteineen ilmastotiekarttojen ja -suunnitelmien kanssa tai jopa yhdistämään ne. **Toimijoita tulisi tukea** vaikuttavimpien toimien identifioimisessa.
- **Kiertotalouden koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen** ennakoivasti nähtiin tärkeänä. Uudelle osaamiselle on kysyntää kaikilla tasoilla (ml. digitaaliset ratkaisut). Uudelleen koulutus on tärkeä oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Tulee huolehtia, että heikommassa asemassa olevat pääsevät työmarkkinoille.

Yrityksillä tärkeä rooli siirtymässä

- Jotta saadaan suuri yhteiskunnallinen muutos, siirtymä lineaaritaloudesta kiertotalouteen, aikaiseksi, tarvitaan kaikki toimijat mukaan. Erityisesti **yksityisellä sektorilla on tärkeä rooli**.
- Hiilineutraaliustavoite tullaan saavuttamaan pitkälti yhteiskunnan sähköistymisen kautta. Metallien ja mineraalien kysyntä kasvaa ja samalla hinta nousee. Kiertotalousratkaisuille tulee olemaan kysyntää.
- **Tarvitaan toimivat kiertotalouden markkinat**. Suomalaisilla toimijoilla on paljon vahvuuksia mm. resurssitehokkuus, teknologiaosaaminen ja vastuullisuus. Suomalaiset yritykset kykenevät tarjoamaan globaalisti ratkaisuja (edelläkävijäyys, kädenjälkivaikutus).
- **Jotta Suomi olisi houkutteleva investointikohde, tulee kysyntää olla kiertotaloustuotteille**, raaka-aineita, osaamista, tukea kehitykseen ja kaupallistumiseen, toimiva infra sekä ennustettavat, riittävän pitkäjänteiset politiikat.
- Nostettiin esille **palvelumallit yhtenä ratkaisuna**. Ohjaa palvelun tarjoajaa energia- ja resurssitehokkuuteen. Voitaisiin edistää isosti julkisilla hankinnoilla.

Kuntien rooli kiertotalouden edistäjänä

- Kuntien ja kaupunkien strategioissa ja ohjelmissa ilmastotoimet ja kiertotaloustoimet tukevat toisiaan pääosin hyvin.
- Kuntien näkökulmasta, **sopimukset tulee tehdä hallinnollisesti kevyiksi ja niiden tulee olla riittävän laaja-alaisia**. Yhdyskuntien kehittämiseen liittyy paljon asioita ja

niiden ympärille tulisi pystyä rakentamaan sopimuksellisuutta jättäen kumminkin liikkumavaraa paikallisesti ja alueellisesti, koska mahdollisuudet ja tarpeet ovat erilaisia.

- Kaupungit ja maakunnat ovat monella tavalla keskeisiä toimijoita kiertotaloudessa: maankäytön valinnat, rakentamisen ohjaus, yhdyskuntatekniikan ratkaisut ja ekosysteemien luominen. Yksi kiertotalouden ilmenemismuoto on, että asuinalueita rakennetaan yhä enemmän entisten teollisuuden käytössä olevien alueiden tilalle.
- Kunnilla on myös **tärkeä rooli kierrättämisessä**, jota toteutetaan yhteistyössä eri alojen toimijoiden. Julkisten hankintojen merkitys on suuri. **Hyvin suunnitellut julkiset hankinnat** voivat edistää kiertotalousmarkkinan syntymistä ja mahdollistaa osaltaan reilun siirtymän.

Vähähiilinen kiertotaloussopimus ja sen valmistelu

- Vähähiiliseen **kiertotaloussopimukseen suhtauduttiin yleisesti myönteisesti**. Se olisi konkreettinen väline ilmasto- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamisessa.
- Toisaalta todettiin, että **vapaaehtoiset sopimukset eivät voi olla ainoa ja ensisijainen toimi**. Kaikkia sitovaa julkista sääntelyä tarvitaan edelleen.
- Sopimuksen tulisi tukea eri toimialojen suunnitelmien ja tiekarttojen valmistelua ja tunnustaa jo tehty työ (mm. vähähiilisyystiekartat, energia- ja materiaalitehokkuussopimukset). Vähähiilietiekartat ja muut tämänkaltaiset ohjausinstrumentit, jotka sitouttavat laajasti eri toimijoita, voivat toimia hyvin myös kiertotalouden edistämisessä. Hyvä esimerkki on teknologiateollisuuden valmisteilla oleva kiertotalouden tiekartta.
- Vapaaehtoisista Green Deal -sopimuksista on hyviä kokemuksia. Oleellista on varata **riittävät resurssit** (rahoitus ja asiantuntijaresurssit).
- Sopimuksen tulisi nojata kiertotalouden markkinaehtoiseen liiketoiminnan kehittämiseen.
- Pidettiin tärkeänä **omaehtoisuutta ja oikeanlaisia kannustimia** mm. investointeihin, tutkimus-, kehitys ja innovointitoimiin. Yritysten tarpeet ja näkemykset ovat tärkeitä toimien ja toimintaympäristön kehittämiseksi kuten lainsäädännön kehittämiseksi, kannusteiden kohdentamiseksi, TKI-panostusten sekä laadun että määrän tunnistamiseksi.
- Nostettiin esille myös, että sopimuksen **tulee olla räätälöitävissä** niin, että se palvelee ko. toimialaa (one size ei sovi kaikille), lisäksi toivotaan hallinnollista sutjakkuutta, (ei liikaa auditointia ja raportointia).
- Eräät toimijat tunnistivat sopimuksen riskiksi sen, että kiertotalouden toimenpiteet voivat olla ristiriidassa taloudellisten tavoitteiden kanssa. Tätä ristiriitaa olisi tärkeä purkaa ja minimoida taloudellisella ohjauskeinolla (esim. kestävä kehityksen verouudistus).
- On tärkeää, että sitoumuksessa mukana olevat tahot konkretisoivat kiertotalousohjelman tavoitteita, sisältäen myös ilmastotavoitteet ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteet.

Puheenjohtaja kiitti keskustelusta ja hyvistä näkökulmista ja evästyksistä vähähiilisen sopimuksen valmisteluun.

6. Muut ajankohtaiset asiat

- Puheenjohtaja kertoi ajankohtaisia asioita:

Ympäristöministeriön ehdotus hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön uudelle lailla on lähtenyt 27.9. lausuntokierrokselle. Uudella lailla on tarkoitus korvata voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka voimassaoloaikana toimintaympäristössä on

tapahtunut merkittäviä muutoksia, joihin uusi laki pyrkii paremmin vastaamaan. Lausuntokierros on kaikille avoin ja siihen voi antaa oman lausuntonsa 7.12. asti lausuntopalvelu.fi kautta. YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokous COP15 on alkanut ma 11.10. Kiinan Kunmingissa. Kokouksessa pyritään sopimaan tavoitteista ja toimista globaalin luontokadon pysäyttämiseksi. Varsinaisia päätöksiä odotetaan osapuolikokouksen toisesta osiosta, joka järjestetään huhti-toukokuun vaihteessa 2022.

COP26 Glasgow ilmastokonferenssi lähestyy kovaa vauhtia ja konferenssi järjestetään 31.10.-12.11. Odotukset konferenssin suhteen ovat korkealla. Siellä keskustelussa on muun muassa maiden sitoumukset ja niiden riittävyys, ilmastomuutoksen sopeutuminen ja ilmatorrahoitus.

- Jouni Keronen nosti esille 1,5 asteen päästövähennyspolun viitaten mm. Helsingin sanomat artikkeliin, jossa oli suomalaisten näkemyksiä siitä, onnistutaanko ilmastomuutoksen hillinnässä. On todennäköistä, että 1,5 aste ylitetään 2030-luvulla. Se, kuinka korkealle mennään, riippuu päästövähennysaikatauluista ja nieluista. Päästövähennyksistä ja nieluista riippuu päässäänkö takaisin 1,5 asteen uralle vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla. Teknisesti meillä on mahdollisuus palata uralle, jos yllämainituissa onnistutaan.
- Sara Nyman ilmoitti, että 23.10. järjestetään Nuorten ilmasto- ja luontohuippukokous Helsingin messukeskuksessa, johon kokoontuu yli 300 nuorta. Tapahtumaan on mahdollisuus osallistua myös etänä. Hän kannusti myös pyöreän pöydän jäseniä osallistumaan kokoukseen. Nyman toimittaa kutsun vielä erikseen sähköpostitse.

7. Seuraava kokous

Seuraava pyöreän pöydän kokous on 9.12.

Puheenjohtaja muistutti myös tulevasta Agenda2030 tiekartta –tilaisuudesta, joka järjestetään Kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristön kanssa 4.11. klo 8.30-10.00 liittyen agenda 2030 tiekartan valmisteluun. Tiekartan on tarkoitus valmistua vielä tämän vuoden aikana. Tilaisuudessa pyöreän pöydän jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa tiekarttatyöhön, jolla myös suunnataan toimikunnan työtä tulevaisuudessa. Tiekartassa on paljon yhtymäkohtia ilmastoon ja hiilineutraalisuuteen ja sen läpileikkaavina politiikkatoimina on laajasti oikeudenmukaisuus.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja kiitti kaikkia kokoukseen osallistuneita ja päätti kokouksen klo 11.30.

Liite 1: Mentimeter-kysely vähähiilisen kiertotaloussopimuksen valmistelusta

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat